

DŽ

DŽAMONJA, Dušan, kipar (Strumica u Makedoniji, 31. I. 1928). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1951 (A. Augustinčić). Bio je suradnik Majstorske radionice F. Kršinića 1951–53. U Parizu boravi 1953. Proučava egip. i grč. skulpturu arhajskoga razdoblja. U to vrijeme upoznaje djela H. Moorea; osvaja ga njihova izražajnost i arhitektonika slobodnih oblika. Osjeća sklonost prema tehničkim i oblikovnim eksperimentima. Antropomorfizam u njegovoj skulpturi postupno nestaje a figuralni elementi svode se na dinamične, napete oblike simboličkih značenja (*Veliki jelen*, 1957). Figuracija se gubi u *Sviti II* (1958) u kojoj se osamostaljeni oblici nameću vlastitom ritmičkom strukturom. Istraživanje novih oblika i njihovih međusobnih odnosa omogućeno je primjenom nove kiparske građe (željezo, staklo) i neklasičnim postupcima obradbe. Skulptura se kuje, zavaruje ili gradi povezivanjem različitih materijala (*Korijen*, 1959; *Metalna skulptura 14*, 1960). Simboliziranje je sve naglašenije a plastično tijelo ispunjeno je suprotnim gibanjem, prodorom u prostor ili zatvaranjem u unutrašnju jezgru koja ostaje šuplja ili je zami-

jenjena staklom. Uz pomoć svjetlosnog djelovanja stakla omogućen je pogled u unutrašnjost pojedinih skulptura a primjenom čavala i klinova pojačana je psihološka izražajnost i taktilno bogatstvo oblika. Serijskim slaganjem osnovnoga elementa postižu se varijacije srodnih površina, izvanredne geometrijske čistoće i organske vitalnosti. Poslije toga oblikuje kompaktne ili rasječene kugle, dinamički raspoređene u okomitom ili vodoravnom slijedu (*Metalna skulptura 86*, 1975). U to vrijeme Džamonju zaokuplja ritmičko ponavljanje osnovnog uzorka, optički uzbudljiva raščlanjenost površine i mase. Spajanjem i zavarivanjem lanaca nastaju tzv. željezne tapiserije ili slobodne skulpture sugestivnoga djelovanja (*Rozeta*, 1977; *Maska*, 1978). Za mnoge skulpture radi crteže i skice, s oblicima intimnoga ili monumentalnoga karaktera.

Zanimanje za spomeničku plastiku prirodna je posljedica Džamonjina razvoja. Najraniji je pokušaj sudjelovanje na međunarodnome natječaju za *Spomenik nepoznatom političkom zatvoreniku* (1952, s arhitektom B. Rašicom). God. 1957. radi na projektu za *Spomenik strijeljanima* u

D. DŽAMONJA, *Skulptura 75-C*. Vrsar, Park skulptura Dušana Džamonje

